

Opinia publiczna wobec kryzysu na granicy z Białorusią

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W grudniowym sondażu¹ poruszyliśmy temat polsko-białoruskiej granicy. Poza całościową oceną działań rządu na tym polu, interesował nas stosunek badanych do umożliwiania migrantom starania się o azyl w Polsce, budowy zapory utrudniającej nielegalne migracje z terytorium Białorusi oraz do dostępu mediów i organizacji pozarządowych do strefy przygranicznej. Chcieliśmy się ponadto dowiedzieć, jak częste są obawy, że wydarzenia na polsko-białoruskiej granicy mogą doprowadzić do konfliktu zbrojnego, a także, jaka jest pewność reakcji Sojuszu Północnoatlantyckiego w sytuacji ewentualnego zagrożenia.

LEGALNA I NIELEGALNA MIGRACJA

Nadal utrzymuje się niechętny stosunek do umożliwiania migrantom przebywającym na granicy z Białorusią dostępu do procedury azylowej. Jedna trzecia badanych (33%) uważa, że powinno się im umożliwiać występowanie o azyl w Polsce, natomiast niemal sześciu na dziesięciu ankietowanych (58%) jest przeciwnego zdania. W stosunku do poprzedniego pomiaru z września ubyło niemających sprecyzowanej opinii w tej sprawie (spadek o 6 punktów procentowych), co przełożyło się na zaostrzenie sprzeciwu (wzrost o 6 punktów).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (380) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

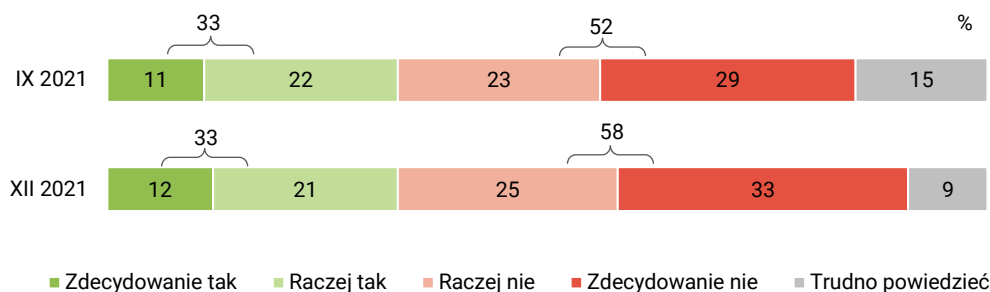
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 29 listopada do 12 grudnia 2021 roku na próbie liczącej 1063 osoby (w tym: 47,0% metodą CAPI, 35,7% – CATI i 17,3% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcje wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?*

* We wrześniu pytanie było poprzedzone następującym wprowadzeniem: „Polska, Litwa, Łotwa i Estonia zarzucają Białorusi organizowanie przetrwania migrantów, m.in. z Afganistanu, niektórych krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki, na swoje terytorium”

W większości analizowanych grup społeczno-demograficznych przeważają przeciwnicy umożliwienia migrantom z polsko-białoruskiej granicy starania się o azyl w Polsce. Jest ich relatywnie więcej niż przeciętnie wśród ankietowanych mających od 25 do 34 lat, mieszkańców małych miast (poniżej 20 tys. ludności), wśród osób uzyskujących niskie dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (poniżej 1500 zł), a także w takich grupach zawodowych, jak rolnicy, technicy i średni personel oraz robotnicy (wykwalifikowani i niewykwalifikowani). Zauważalnie wyróżniają się pod tym względem także zwolennicy Zjednoczonej Prawicy i Konfederacji Wolność i Niepodległość oraz osoby o poglądach prawicowych. Przekonanie, że polskie władze powinny umożliwić migrantom przebywającym na granicy występowanie o azyl w naszym kraju, przeważa wśród badanych popierających Lewicę, Polskę 2050 Szymona Hołowni i Koalicję Obywatelską oraz wśród respondentów identyfikujących się z lewicą. Jest ono także relatywnie częste wśród osób o poglądach centrowych, nieangażujących się religijnie, a także wśród najmłodszych badanych (18–24 lata), mieszkańców dużych miast (100 tys. ludności lub więcej), ankietowanych uzyskujących najwyższe dochody *per capita*, niezadowolonych z własnej sytuacji materialnej, mających wyższe wykształcenie oraz kadry kierowniczej i specjalistów (zob. tabelę 1 i tabelę aneksową 1).

TABELA 1

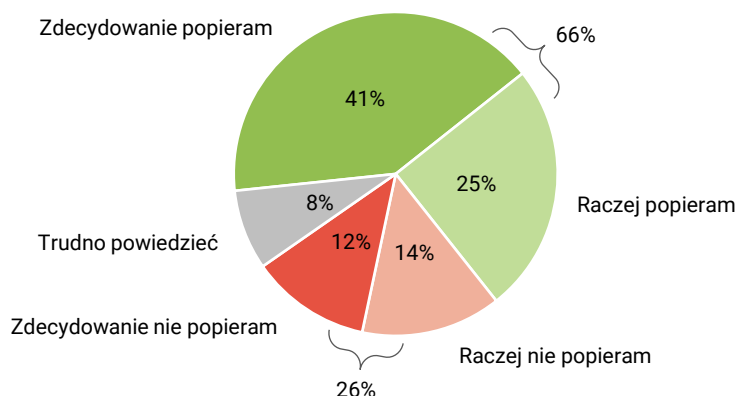
Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	13	78	8
Koalicja Obywatelska	55	40	5
Lewica*	75	20	4
Konfederacja Wolność i Niepodległość	22	71	7
Polska 2050 Szymona Hołowni	58	29	13
Niezdecydowani, na kogo głosować	34	54	12
Niezamierzający głosować	24	64	12

* Uwaga: niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

Dwie trzecie Polaków (66%) popiera wybudowanie na granicy z Białorusią zapory, która utrudniałaby nielegalną migrację. Brak poparcia dla tego sposobu uszczelnienia granicy deklaruje co czwarty badany (26%).

CBOS

RYS. 2. Czy popiera Pan(i) wybudowanie na granicy z Białorusią zapory, która utrudniałaby nielegalne jej przekraczanie, czy też nie?

Koncepcja budowy zapory na granicy polsko-białoruskiej spotyka się z aprobatą niemal wszystkich analizowanych grup. Jej przeciwnikami są w większości zwolennicy Lewicy i badani o poglądach lewicowych. Relatywnie często nie popierają jej także potencjalni wyborcy Koalicji Obywatelskiej i Polski 2050, respondenci nieangażujący się religijnie, a poza tym mieszkańcy największych miast (półmilionowych i większych) oraz osoby w złej sytuacji materialnej. Najwyższy poziom poparcia budowy na granicy zapory, która zapobiegałaby nielegalnej migracji, rejestrujemy wśród osób o orientacji prawicowej, zwolenników rządzącego ugrupowania i Konfederacji (zob. tabelę 2 i tabelę aneksową 2).

TABELA 2

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy popiera Pan(i) wybudowanie na granicy z Białorusią zapory, która utrudniałaby nielegalne jej przekraczanie, czy też nie?		
	Popieram	Nie popieram	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	90	5	5
Koalicja Obywatelska	50	43	7
Lewica*	36	64	0
Konfederacja Wolność i Niepodległość	91	6	2
Polska 2050 Szymona Hołowni	49	42	9
Niezdecydowani, na kogo głosować	63	25	12
Niezamierzający głosować	59	28	12

* Uwaga: niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

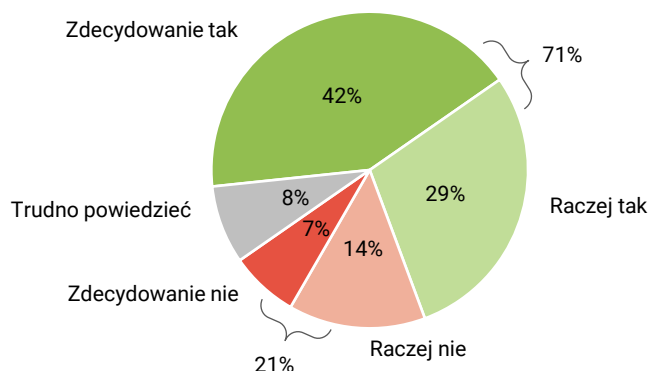
DOSTĘP DO STREFY PRZYGRANICZNEJ

Mimo zakończenia stanu wyjątkowego ograniczającego swobodny dostęp do pasa przy granicy z Białorusią, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji ponownie wprowadza zakaz przebywania w strefie nadgranicznej, obowiązujący od 1 grudnia do 1 marca przyszłego roku. Media mogą tam przebywać po uzyskaniu odpowiedniej akredytacji, jednak tylko w formie zorganizowanej i pod opieką Straży Granicznej. Nie przewiduje się natomiast wjazdu na te tereny organizacji trzeciego sektora.

Siedmiu na dziesięciu badanych (71%) uważa, że dziennikarze powinni mieć dostęp do terenów przy granicy z Białorusią, z czego ponad dwie piąte (42%) wyraża tę opinię w sposób zdecydowany. Jedna piąta respondentów (21%) jest przeciwnego zdania.

CBOS

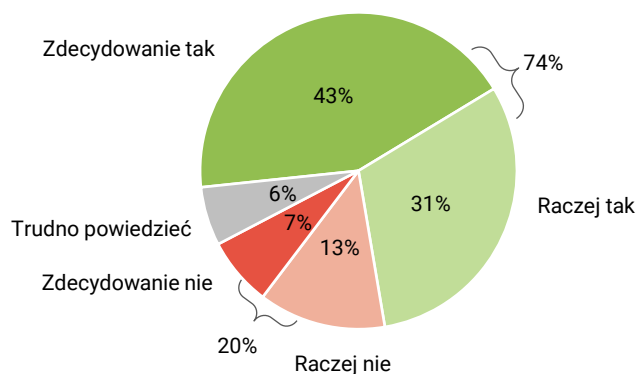
RYS. 3. Czy w obecnej sytuacji media powinny mieć dostęp do terenów przy granicy z Białorusią czy też nie?

Przekonanie, że wstęp do strefy nadgranicznej powinny mieć pozarządowe organizacje humanitarne i wolontariusze udzielający pomocy migrantom, jest jeszcze częstsze. Wyraża je blisko trzy czwarte ankietowanych (74%), z czego 43% kategorycznie, natomiast nie zgadza się z tym jedna piąta (20%).

CBOS

RYS. 4. Czy w obecnej sytuacji dostęp do terenów przy granicy z Białorusią powinny mieć organizacje humanitarne, wolontariusze udzielający pomocy migrantom?

Ogólnie rzecz biorąc umożliwienie dostępu do strefy nadgranicznej zarówno mediom, jak i organizacjom społecznym aprobuje ponad dwie trzecie badanych mających w tej sprawie sprecyzowaną opinię (68%), natomiast co dziesiąty (11%) jest zdania, że ani dziennikarze, ani wolontariusze nie powinni mieć tam wstępu.

O ile w niemal wszystkich grupach społecznych i demograficznych – w mniejszym lub większym stopniu – przeważa aprobaty obecności dziennikarzy i organizacji trzeciego sektora w strefie nadgranicznej, o tyle w niektórych spośród nich – relatywnie wielu ankietowanych jest przeciwnego zdania. Generalnie częściej dotyczy to badanych identyfikujących się z prawicą i popierających ugrupowanie rządzące. Nieco częściej niż przeciętnie, zwłaszcza w kwestii obecności przy granicy organizacji pozarządowych, sprzeciw wyrażają potencjalni wyborcy Konfederacji. Dezaprobaty wstępu dziennikarzy do strefy nadgranicznej jest częstsza niż przeciętnie wśród najmłodszych respondentów (szczególnie wśród osób uczących się lub studiujących) i najslabiej wykształconych. Ogólnie rzecz biorąc na dostęp mediów i organizacji pozarządowych do strefy przygranicznej częściej nie zgadzają się mężczyźni niż kobiety. Z kolei głosami aprobaty wyróżniają się najbardziej zwolennicy Lewicy, Polski 2050 i Koalicji Obywatelskiej oraz badani o poglądach lewicowych (zob. tabele 3 i 4 oraz tabele aneksowe 3 i 4).

TABELA 3

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy w obecnej sytuacji media powinny mieć dostęp do terenów przy granicy z Białorusią czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	48	43	8
Koalicja Obywatelska	88	9	3
Lewica*	91	7	2
Konfederacja Wolność i Niepodległość	65	28	6
Polska 2050 Szymona Hołowni	93	4	4
Niezdecydowani, na kogo głosować	79	14	7
Niezamierzający głosować	70	18	13

* Uwaga: niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

TABELA 4

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy w obecnej sytuacji dostęp do terenów przy granicy z Białorusią powinny mieć organizacje humanitarne, wolontariusze udzielający pomocy migrantom?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	54	38	8
Koalicja Obywatelska	96	2	2
Lewica*	90	10	0
Konfederacja Wolność i Niepodległość	67	31	1
Polska 2050 Szymona Hołowni	88	7	5
Niezdecydowani, na kogo głosować	80	15	6
Niezamierzający głosować	72	18	10

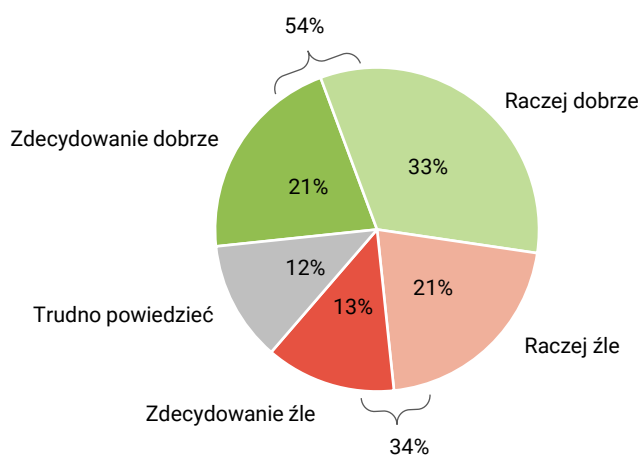
* Uwaga: niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

RZĄD WOBEC KRYZYSU

Polacy na ogół pozytywnie oceniają działania podejmowane przez rząd Mateusza Morawieckiego wobec kryzysu na granicy z Białorusią (54%). Źle postrzega je co trzeci badany (34%).

CBOS

RYS. 5. Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) działania polskiego rządu wobec kryzysu na granicy polsko-białoruskiej?

Uznanie dla działań rządu wobec sytuacji na granicy polsko-białoruskiej najczęściej wyrażają zwolennicy Zjednoczonej Prawicy i Konfederacji, osoby o prawicowych poglądach, a także te grupy społeczne, w których generalnie jest więcej zwolenników obecnego gabinetu (pracujący w prywatnych gospodarstwach rolnych, w tym – szczególnie – rolnicy, uzyskujący przeciętne dochody *per capita*, uczestniczący w praktykach religijnych raz w tygodniu). Najbardziej krytycznie politykę rządu w tej sprawie oceniają zwolennicy pozostałych ugrupowań opozycyjnych (Lewicy, Koalicji Obywatelskiej i Polski 2050), osoby identyfikujące się z lewicą i – w mniejszym stopniu – z politycznym centrum, respondenci nieangażujący się religijnie, a także mieszkańcy dużych i największych miast, mający wyższe wykształcenie, kadra kierownicza i specjaliści, prywatni przedsiębiorcy, pracujący w sektorze publicznym oraz badani z gospodarstw domowych uzyskujących najwyższe dochody w przeliczeniu na osobę, jak również osoby niezadowolone z własnej sytuacji materialnej (zob. tabelę 5 oraz tabelę aneksową 5).

TABELA 5

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) działania polskiego rządu wobec kryzysu na granicy polsko-białoruskiej?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	90	2	8
Koalicja Obywatelska	27	67	7
Lewica*	21	77	2
Konfederacja Wolność i Niepodległość	82	18	0
Polska 2050 Szymona Hołowni	22	65	13
Niezdecydowani, na kogo głosować	53	24	23
Niezamierzający głosować	48	37	16

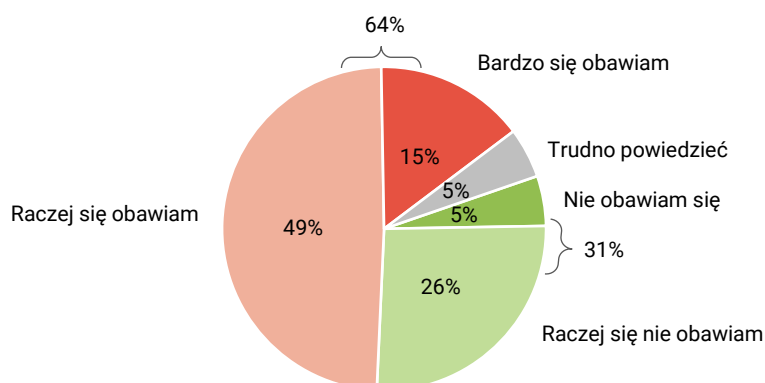
* Uwaga: niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE POLSKI

Blisko dwie trzecie Polaków (64%) obawia się tego, że sytuacja na granicy z Białorusią może doprowadzić do konfliktu zbrojnego. Takiego zagrożenia nie wiąże z nią prawie jedna trzecia badanych (31%).

CBOS

RYS. 6. Czy obawia się Pan(i), że sytuacja na polsko-białoruskiej granicy może doprowadzić do konfliktu zbrojnego?

Obawy, że kryzys na granicy może przerodzić się w wojnę, wyraźnie częściej wyrażają kobiety niż mężczyźni. Częściej niż przeciętnie są to także badani mający od 45 do 54 lat, respondenci uzyskujący przeciętne dochody *per capita* i osoby źle oceniające własną sytuację materialną, jak również ankietowani pracujący w prywatnych gospodarstwach rolnych (w tym rolnicy), robotnicy niewykwalifikowani oraz osoby biernie zawodowo, zajmujące się domem lub niepracujące z innych powodów. Z kolei brak tego typu obaw w nieco większym niż przeciętnie stopniu deklarują najmłodszy

respondenci, osoby uczące się lub studiujące, kadra kierownicza i specjaliści, mieszkańcy największych miast i badani z gospodarstw o najwyższych dochodach *per capita*, a także osoby w dużym stopniu zainteresowane polityką (wśród nich obaw nie ma 39%, wśród zainteresowanych polityką średnio – 29%, mało – 31%, a wcale – 22%). Zagrożenie konfliktem zbrojnym z sytuacją na granicy nieco rzadziej wiążą potencjalni wyborcy partii opozycyjnych (szczególnie Lewicy i Koalicji Obywatelskiej) niż rządzącego ugrupowania (zob. tabelę 6 oraz tabelę aneksową 6).

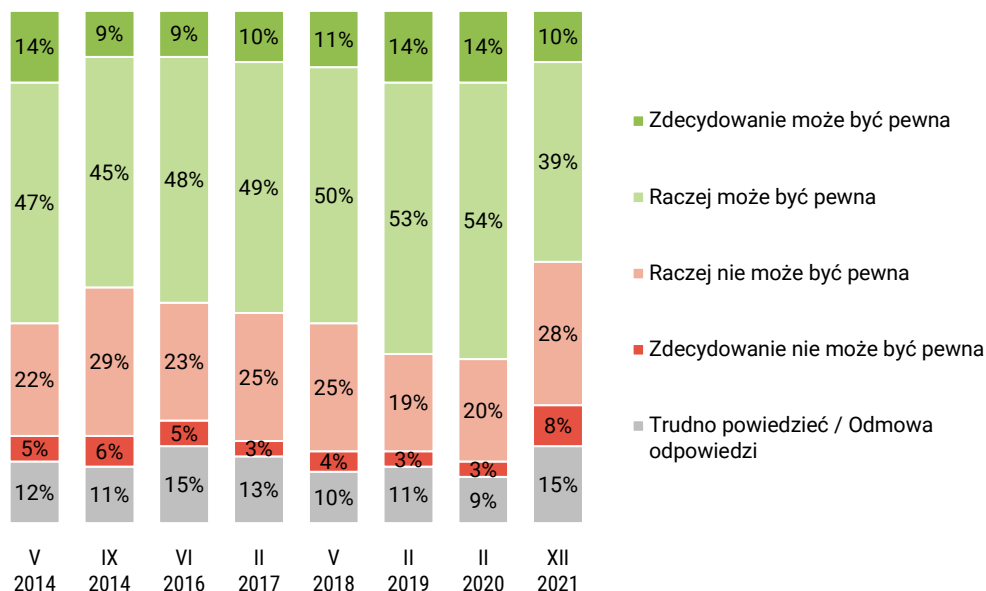
TABELA 6

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy obawia się Pan(i), że sytuacja na polsko-białoruskiej granicy może doprowadzić do konfliktu zbrojnego?		
	Nie obawiam się	Obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	28	66	5
Koalicja Obywatelska	39	59	2
Lewica*	40	60	0
Konfederacja Wolność i Niepodległość	37	63	0
Polska 2050 Szymona Hołowni	35	61	5
Niezdecydowani, na kogo głosować	31	63	5
Niezamierzający głosować	25	68	6

* Uwaga: niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

Od poprzedniego pomiaru w lutym 2020 roku znacznie zmniejszyło się poczucie pewności Sojuszu Północnoatlantyckiego, które jest obecnie na rekordowo niskim poziomie (monitorujemy je od 2014 roku). Blisko połowa Polaków (49%, spadek o 19 punktów procentowych) uważa, że nasz kraj może być pewny zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic, natomiast ponad jedna trzecia (36%, wzrost o 13 punktów) – najwięcej, odkąd o to pytamy – jest przeciwnego zdania. Zbliżony odsetek niemających pewności co do pomocy ze strony NATO rejestrowaliśmy we wrześniu 2014 roku, czyli w pierwszym roku trwania konfliktu zbrojnego na wschodniej Ukrainie (a dokładniej – po szczycie w Newport, na którym przedstawiciele państw sojuszniczych potępili Rosję za militarną interwencję na Ukrainie).

RYS. 7. Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?

Pewności co do zaangażowania sojuszników w obronę naszych granic częściej nie mają osoby niezainteresowane polityką i zainteresowane nią w niewielkim stopniu niż respondenci bardziej zaangażowani w śledzenie bieżących wydarzeń.

TABELA 7

Zainteresowanie polityką	Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?		
	Może być pewna	Nie może być pewna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże	60	32	7
Średnie	51	38	11
Niewielkie	39	41	20
Żadne	39	25	36

Wątpliwości przeważają ponadto wśród wyborców Konfederacji i Polski 2050, a ponadto wśród respondentów źle sytuowanych oraz osób młodych, mających od 25 do 34 lat (zob. tabelę 8 oraz tabelę aneksową 7).

TABELA 8

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?		
	Może być pewna	Nie może być pewna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	56	30	15
Koalicja Obywatelska	55	33	11
Lewica*	60	31	9
Konfederacja Wolność i Niepodległość	37	56	7
Polska 2050 Szymona Hołowni	42	49	9
Niezdecydowani, na kogo głosować	47	33	19
Niezamierzający głosować	41	37	22

* Uwaga: niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

Warto zauważyć, że poczucie pewności zaangażowania sojuszników w obronę granic Polski przekłada się na mniejsze poczucie zagrożenia konfliktem zbrojnym, natomiast wątpliwości co do reakcji NATO wyraźnie współwystępują z obawami.

TABELA 9

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Czy obawia się Pan(i), że sytuacja na polsko-białoruskiej granicy może doprowadzić do konfliktu zbrojnego?		
	Nie obawiam się	Obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Może być pewna	42	55	3
Nie może być pewna	24	74	2
Trudno powiedzieć	12	69	19

Polacy na ogół krytycznie odnoszą się do umożliwiania migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej występowania o azyl. Większość badanych popiera uszczelnienie tego odcinka granicy przy pomocy zapory, która utrudniłaby jej nielegalne przekraczanie. Z deklaracji respondentów wynika, że kwestią niekontrowersyjną jest dostęp do strefy nadgranicznej dziennikarzy i organizacji pozarządowych pomagającym migrantom. Ogólnie rzecz biorąc działania rządu ukierunkowane na sytuację przy granicy z Białorusią częściej odbierane są dobrze niż źle. Większość Polaków obawia się tego, że wydarzenia na granicy mogą stać się podłożem konfliktu zbrojnego. Niepokojący wydaje się spadek – do rekordowo niskiego poziomu na tle ostatnich ośmiu lat – pewności zaangażowania NATO w obronę polskich granic w sytuacji ewentualnego zagrożenia.

Opracował

Michał Feliksiak